

1/21 • Meddelande från Raritetskommittén • mötet 20, 21 & 24 mars 2021

Rk-nytt

Raritetskommittén höll sitt vårmöte under helgen 20-21 samt kvällen 24 mars. Som det nya normala genomfördes mötet digitalt med hänsyn till den rådande pandemin. Närvarade gjorde Björn Malmhagen (ordförande), Magnus Corell (sekreterare), Aron Edman, Alexander Hellquist, Juho Könönen, Hans Larsson och Raul Vicente. Under mötet behandlades cirka 175 rapporter varav två berörde nya arter för landet: mongolfink och ängssparv.

På mötet deltog även Magnus Hellström och Mats Waern från projekt- och referensgruppen för att presentera sitt arbete med östliga buskskvättor (se nedan) samt Johan Nilsson från Artportalen som fördjupade kommitténs kunskaper om fyndadministrationen i Artportalen.

Mongolfink

Fyndet av Sveriges första mongolfink från Venjan, Dlr, 25–27 oktober 2020

Rk på Facebook

Glöm inte att följa Raritetskommittén på Facebook där tanken är att Rk:s arbete ska märkas lite mer online. Rk kommer att lägga ut nyheter mer löpande och exempelvis kortare redogörelser för specifika bedömningar och artbestämningar. Sök på "Svenska Raritetskommittén" på Facebook och gilla sidan så är du säker på att inte missa något av vikt!

godkändes och placerades i kategori A. Ett oväntat tillägg till Sverigelistan men Rk anser, trots den i princip obefintliga tidigare fyndbilderna i Europa (den 18 oktober 2018 Norge och den 15 november 2013 på Malta, det fyndet har dock ifrågasatts), att det ändå är mest troligt med ett spontant uppträdande utifrån artens nomadiska rörelser i kombination med utbredningsområde (jämför ökemtrumpetare).

Ängssparv

Ängssparven som sågs kort vid flygfältet i Malung, Dlr, den 12 oktober 2020 visade tecken i fjäderdräkten som möjligtvis kan bero på ett icke-spontant ursprung. Bland

DNA-analyser – tips & kontakt

Om du samlar in fågelbajs från någon intressant individ, tänk på att torka provet och att sedan hålla det kallt, in med det i frysen så snart det går! Även fjädrar är av intresse, förstås. Har du material som kan vara intressant för Raritetskommittén? Kontakta i så fall magnus.corell@gmail.com

annat sliten stjärt och skadade fjädrar i pannan vilket är rätt typiskt för fåglar från fångenskap. Arten anses som kortdistansflyttare och trots ett stort antal ringmärkta fåglar i Kina är alla återfynd gjorda relativt nära märkplatsen. Det finns ett tidigare fynd i Europa, en fågel i Finland i maj 1987 som placerats i kategori E. Uppgifter

I KORTHET

TILL Rrk

- Kontrollera att Rrk:s rapportmall i Artportalen är uppdaterad. Kontroll bör ske mot Rk:s Förteckning över Sveriges fågeltaxa och Borttagna och tillkomna Rk-arter – på nätet: birdlife.se/rk/sveriges-fageltaxa/.
- Rk uppmanar Rrk att hjälpa till att driva in blanketter på de Rk-arter som rapporterats. Om en rapport saknar viss dokumentation, trots att det finns exempelvis foton i Artportalen, ombeds Rrk begära komplettering innan rapporten skickas vidare till Rk.
- Rk är mycket tacksam för kommentarer från Rrk till rapporterna. I de fall Rrk vidarebefodrar rapporter som normalt bedöms av Rrk vill Rk ha en kommentar om varför Rrk begär Rk-granskning.

TILL RAPPORTÖRER

- Bifoga dina – och andras – foton!
- Fågelbajs – förvara torrt & kallt + kontakta magnus.corell@gmail.com

på nätet om ett franskt fynd har vid kontroll med franska Rk visat sig inte stämma. Man kan också hitta arten i burfågelhandeln i Europa, exempelvis gick det i höstas att utan större problem hitta arten till försäljning i Nederländerna. Samtidigt är det intressant att Malungfågeln dök upp i anslutning både tidsmässigt och geografiskt till mongolfinken och en korttålaräka (av okänt ursprung). Om Malungfågeln var omärkt eller inte framgår inte av bildmaterialet. Sammantaget gör Rk bedömningen att fyndet ska placeras i kategori D.

Amur- och vitgumpad busksvätta

Rk:s projekt- och referensgrupp bestående av Magnus Hellström och Mats Waern

RARITETSKOMMITTÉNS (RK) UPPDRAG

är att kvalitetssäkra fynd av nationellt sällsynta och/eller svårbestämda taxa samt bära det huvudsakliga ansvaret för kategorisering av den svenska fågelfaunan enligt Association of European Rarities Committees (AERC) indelning. Rk ansvarar också för ställningstaganden rörande vilka taxa som anträffats i Sverige. Det bör understrykas att Rk endast bedömer om en fyndbeskrivning uppfyller fastslagna kriterier för publicering. Rk kommenterar eller avgör därmed inte själva artbestämningen av en rapporterad fågel, utan det är något kommittén lämnar till rapportören.

Ett av huvudnumren under våren Rk-möte var Magnus Hellström och Mats Waerns redovisning av granskningen av vitgumpad buskskvätta/amurbuskskvätta. Resultatet kommer i VF 2.2021.

presenterade den omfattande genomgång som de gjort av samtliga svenska fynd av östliga buskskvättor (amur- och vitgumpad). Genomgången diskuterade och förankrades hos kommittén för publicering i *Vår Fågelvärld* 2.2021.

Baffintrut

En vitvingad trut i juvenil dräkt uppehöll sig vid Medhamns hamn, Vrm, 27.11–4.12 2020. Det överlag mörka helhetsintrycket gjorde att formen *kumlieni* (baffintrut) misstänktes och den har rapporterats av flertalet skådare som en sådan. Eftersom den ofta sällskapade med en 1K vitvingad trut av en ljusare och mer lättbestämd variant förstärktes intrycket av en ovanligt mörk dräkt. Fågeln saknade tydliga kontraster mellan de olika delarna av vinge och stjärtparti. Ett mörkt och rätt solitt stjärtband ses, men det kontrasterar dåligt tack vare likaledes ganska mörktecknade stjärtäckare och övergump. På samma vis saknar vingpennorna distinkt mörkare eller ljusare partier, utan ger ett visserligen mörkt, men jämnt fördelat beige-grått intryck. Rk anser att bara fåglar med en rad klassiska karaktärer utanför de förväntade uppehållsorterna bör bestämmas och att denna individ hamnar i gråzonen mellan typiska *glaucoides* och *kumlieni* och därmed inte kan publiceras som baffintrut.

Östlig gulärta

Efter att ha fått svar från analyser av DNA-prover från tre kandidater är nu kommittén redo att publicera de första

svenska fynden av östliga gulärter. De testade fåglarna sågs vid Skallkroken, Haverdal, Hl, i november 2019, Ystad Saltsjöbad, Sk, i november 2019 samt vid Gislövsåge och Trelleborg, Sk, i november–april 2019–2020 och återigen från november 2020 och framåt.

Mitokondrie-DNA från de här tre individerna visar att de tillhör en nordöstlig klad som inkluderar underarten *M. f. tschutschensis* runt Berings sund och fåglar i nordcentrala Sibirien västerut till åtminstone floden Ob – de senare urskiljs av flera auktoriteter som *plexa*. Fåglarna har lockat med raspande citronärlelika läten som är typiska för *tschutschensis* och de *plexa* som häckar öster om Taimyrhalvön. Kommit-

Det finns bleka guttator och mörka albor. Vad är då detta? SKANÖR 2021 | FOTO: BJÖRN MALMHAGEN

tén har också beslutat att publicera en individ vid Augstens, Gtl, i oktober 2019, som visserligen inte är DNA-testad men vars läten är inspelade och matchar de testade fåglarnas. I linje med detta kommer kommittén att även framgent publicera fåglar utan DNA-stöd under förutsättning att typiska lock är dokumenterade. För att säkert kunna skilja östliga gulärter från underarterna runt Medelhavet som också har raspande läten krävs inspelningar av god kvalitet.

De fyra publicerade fåglarna kommer tills vidare att få etiketten *M. f. tschutschensis/plexa*. Rk vill samtidigt flagga för att formen *plexa* är bristfälligt definierad och i flera avseenden intermediär mellan *thunbergi* och *tschutschensis*. Pågående studier kommer förhoppningsvis klargöra dess status, och det är möjligt att de svenska fåglarna då får en ny etikett.

Tornuggla

Hösten 2020 bjöd på ett tydligt inflöde av tornugglor, med flera fynd i de södra landskapen. Under mötet godkändes nio fynd av tornuggla, med individer som hade allt från mörkt bröst till ljust bröst.

Avgränsning av underarterna *alba* och *guttata*, är svårdefinierad då övergångsformer förekommer i mycket stora områden. Det som skiljer dem åt är färgteckningen, där *alba* i princip är rent vitt på kroppens undersida, medan *guttata* är jämnt och mörkt rödbrun. Problemet är att i häckningsområden för *alba* dyker även rödbruna fåglar upp under häckningstid och det omvända gäller i områden där den rödbruna *guttata* häckar (alltså att helt vita fåglar förekommer i häckområden för *guttata*). Dessutom finns ett stort spann med färgmorfer med olika nyanser av rödbrunt och vitt i samma områden.

I Schweiz kan vita och rödbruna fåglar (morfer) dyka upp i samma kull. De olika morferna har skilda ekologiska anpassningar, bland annat med olika val av föda. För mer information kring detta läs mer om Alexandre Roulins forskning och publikationer i följande länk, där man även kan se foton på tornugglesyskon som är både helvita, helmörka och mitternellan: <https://www.unil.ch/de/en/home/menuinst/research--education/research/research-groups/roulin-group.html>.

Mot bakgrund av osäkerheten i underartsbestämningen av tornuggla har kommittén beslutat att tills vidare stryka *alba* från listan över anträffade fågeltaxa i Sverige, eftersom det är svårt att uteluta att de vitbröstade fåglar som har setts i landet har haft sitt ursprung i utbredningsområden för *guttata*. Underarten *guttata* står tills vidare kvar i listan som en

sällsynt häckare i landet, i enlighet med den litteratur som anger södra Sverige som en del av underartens utbredning.

Blek tornseglare

Under mötet behandlades flera fynd av blek tornseglare från senhösten 2020 vilket resulterade i nytt årsrekord på tolv fynd. Dessutom sågs flera individer där dokumentationen inte räcker till publicering. Märkvärdigt är att under höstens invasion sågs också några vanliga tornseglare. En sen seglare i Sverige är alltså inte per automatik en blek, och bra dokumentation är viktigt även i fortsättningen.

Tobisgrissla

En rapport om en tobisgrissla av den arktiska underarten *mandtii* från Arjeplog i november 2007 behandlades. Taxonomin och kunskapsläget inom arten är inte helt klarlagt och relativt lite finns publicerat på området. Fågeln i Arjeplog avviker utseendemässigt tydligt från våra vanliga tobisgrisslor genom den allmänt ljusa dräkten. Efter bildstudier från hela utbredningsområdet konstaterades att dräkten mest liknar den kända variationen på Svalbard där det häckande beståndet anses vara just *mandtii*. Det finns en del skillnader på vingteckningen mellan olika taxa men några bilder på öppen vinge från Arjeplog fanns inte till bedömning. Kommittén ansåg sig inte kunna sätta en etikett på fågeln i dagsläget och rapporten bordlades. Fyndet var det första av tobisgrissla i Pite lappmark och kommittén är högst intresserad av eventuella opublicerade foton på grisslan.

Iberisk gransångare

Kommittén behandlade rapporter om en iberisk gransångare vid Brottorpskärr, Srm, i maj–juni 2010. Dokumentationen som kommittén har tillgång till visar att fågeln under långa stunder sjöng likt iberisk gransångare, även om stroferna inte var de mest typiska för arten med tre tydligt olika teman i varje. Den använde sig dock också frekvent av gransångarlika strofer och även lövsångarlika varianter – särskilt mot slutet av sin vistelse. Sam-

Finns det fler foton av Arjeploggrisslan vill Rk gärna ta del av dessa. FOTO: STEFAN HOLMBERG

Andra fyndet av prärietrana godkändes. SÖRÅSELE OKT–NOV 2020 | FOTO: IDA HELLSTRÖM

mantaget gör detta att fågeln inte når upp till kraven för en publicering – inte heller utifrån de uppdaterade riktlinjer som vi presenterade i Rk-nytt 2/20.

Sibirisk och amerikansk knölsvärta

Kommittén har gjort en genomgång av samtliga svenska fynd, vilket kommer publiceras i en separat artikel i *Vår Fågelvärld* 3.2021.

Prärietrana

En prärietrana höll till vid en hästgård i Söråsele, Vb, mellan den 12 oktober och den 19 november 2020. Fågeln sågs aldrig av skådare men tack vare den uppmärksamma personalen på gården dokumenterades den på bild. Fågeln hittades återigen i

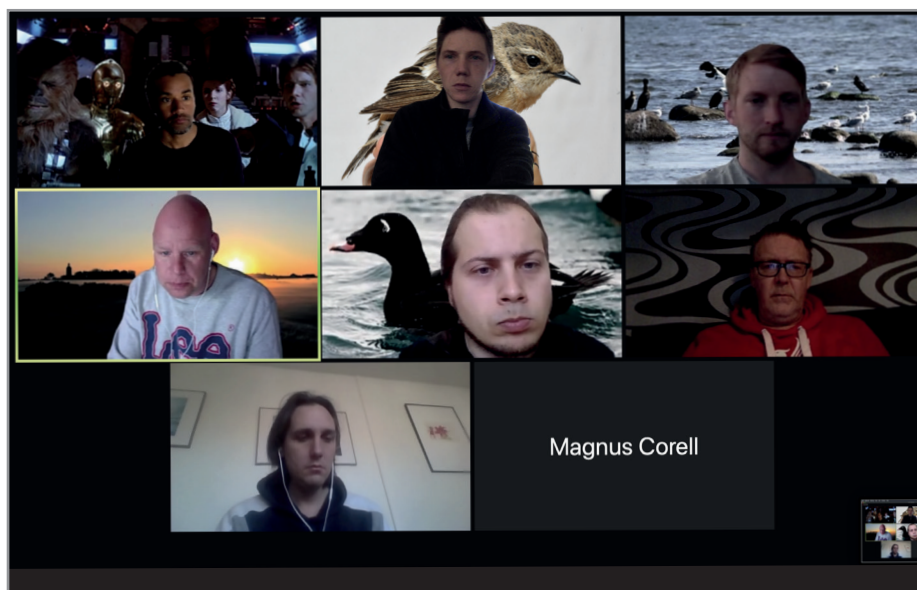
januari i Danmark där den har övervintrat. Fyndet är det andra i Sverige, det första gjordes i Västmanland i april–maj 2014.

Gulkindad kricka

Rk arbetar fortsatt med översynen av de ganska många fynd av gulkindad kricka som gjort i Sverige och avser att återkomma under våren med resultatet.

DNA

Förutom analyserna som redan nämnts under östlig gulärta har Rk under vintern fått ett överraskande svar på en sekvensering av en fjäder från en svensk ”rödsångare” – den kom tillbaka som ... höksångare! Kan man tänka sig att det är fråga om en sammanblandning av fjädrar!?

Rk – övre raden fr.v: Hans Larsson, Juho Könönen, Aron Edman, mittenraden fr.v: Björn Malmhagen, Raul Vicente, Johan Nilsson (fr. Artportalen), nedre raden fr.v: Alexander Hellquist och skulande Magnus Corell.

Bedömningsstatistik

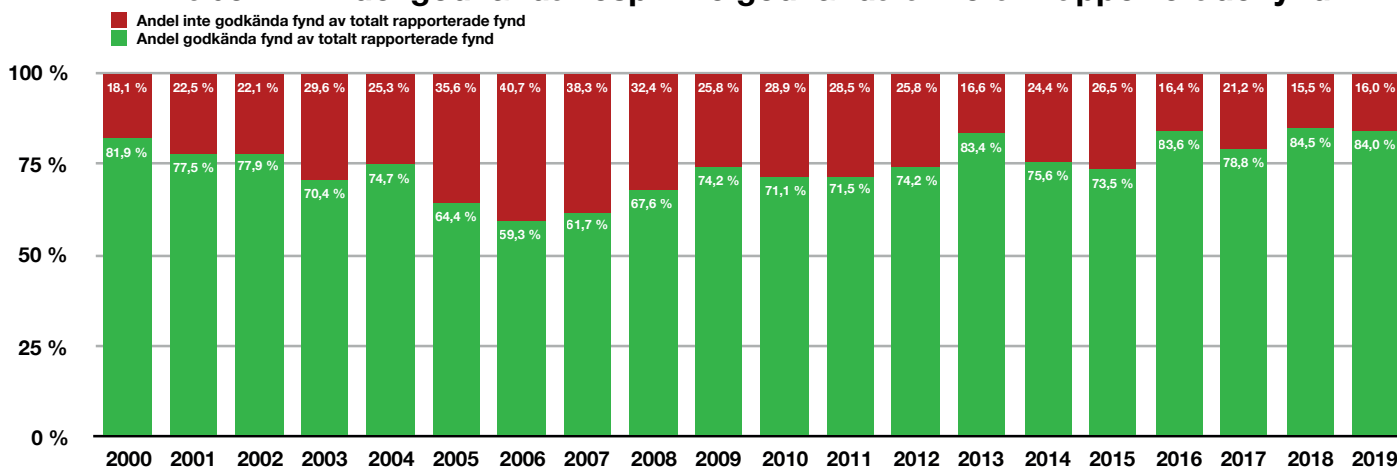
Kommittén har gått igenom samtliga behandlade fynd de senaste 20 åren och tittat på hur bedömningsprocessen samt dokumentationen utvecklats, vilket översiktligt presenteras i nedanstående diagram. En kort analys är att andelen rapporterade fynd som dokumenterats med DNA/Foto/Video/Ljud sakta men säkert har ökat, vilket är en förväntad utveckling i takt med den generellt ökande digitaliseringen i samhället. Av detta följer att kommittén har en svagt, men stabilt, ökande trend i att allt högre grad besluta om godkännande av publicering av rapporterade fynd.

Raritetskommittén | birdlife.se/rk

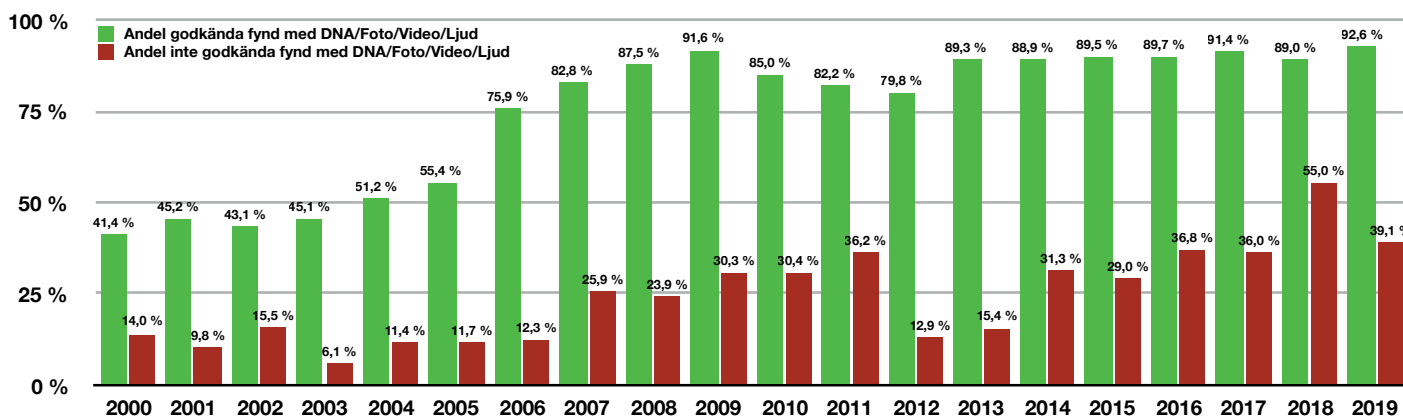

En av de arter för vilka störst andel av de rapporter som kommer in till Raritetskommittén inte godkänns för publicering är sandtärna. Dvärgörn är en annan. FOTO: MAGNUS HELLSTRÖM

Tabell 1: Andel godkända resp. inte godkända av totalt rapporterade fynd

Tabell 2: Andel godkända resp. inte godkända fynd med DNA/Foto/Video/Ljud

Tabell 3: Andel rapporterade fynd med DNA/Foto/Video/Ljud

